

CERCETĂRILE ARHEOLOGICE DE LA RATEȘU CUZEI, JUD. VASLUI

de COSTACHI BUZDUGAN

Descoperiri fortuite, urmate apoi de cercetări perieghetice repetate aveau să precizeze existența pe teritoriul satului Rateșu Cuzei (com. Rebricea, jud. Vaslui) a numeroase și importante obiective arheologice.

Pentru precizarea naturii și intensității unora dintre aceste obiective, Muzeul de Istorie al Republicii Socialiste România a întreprins, în toamna anului 1977, un sondaj de informare în punctul denumit de localnici "La Chiuă" unde, în urma cercetărilor de suprafață, fuseseră identificate vestigii din diferite perioade istorice¹.

Punctul "La Chiuă" se află în marginea de nord-vest a satului Rateșu Cuzei, în imediata lui apropiere, pe un pînten de deal ale cărui pante domoale se pierd ușor în șestul pîrfului Bolați spre est și nord-est și în cel al pîrfului Rebricea spre vest. Spre est și nord punctul "La Chiuă" este dominat de culmi înalte și continue ale dealurilor Zăpodeni și Barbu, avînd deschidere spre nord-vest, asigurată de cursul Rebriceii.

Cercetările efectuate, deși modeste ca întindere, au prilejuit determinarea consistenței stratului arheologic, succesiunii nivelelor de locuire și principalelor aspecte culturale.

Stratigrafia așezării prezintă următoarea succesiune: solului vegetal actual cu o grosime de 0,20 m, în care se întîlnesc resturi ceramice din prima și cea de a doua vîrstă a fierului, răvășite de lucrările agricole, îi urmează un strat de pămînt brun-cenușiu, gros de 0,60-0,70 m, reprezentînd nivelul de locuire din bronzul tîrziu; sub acesta se află stratul brun-gălbui, succedat de solul galben steril (fig.1).

Nivelului de locuire din epoca bronzului îi corespunde și o locuință, identificată în cuprinsul secțiunii nr.1 și cercetată doar parțial. Ea aparține locuințelor de tip "cenușar", caracteristice ultimei perioade din evoluția epocii bronzului. În interiorul ei, la adîncimea de 0,80 m, a fost descoperită o vatră de foc, marcată de o podină de lut cu gardina ușor înălțată, așezată pe un strat de pietriș (fig.1). Pe podina vetrei, foarte bine conservată, pe lîngă cîteva materiale osteologice se aflau și fragmente ceramice specifice culturii Noua, din care s-a putut reconstitui un singur vas. Lucrat din pastă fină, de culoare brun-cenușie, el redă o ceașcă de formă oarecum bitronconică, cu două torți în bandă, trase din buza vasului, puțin supraînălțate, asemănătoare cu unele exemplare descoperite la Trusești² și Dumești³. Gîtul este delimitat de restul vasului printr-o ușoară sănăuire (fig.3/1). Un fragment din pasta de aceeași culoare, dar cu impurități în compoziție, provine de la un vas cu corpul alungit și ușor bombat, prevăzut cu torți tubulare maeive (fig.4/1), formă

frecvent înfîlînită în repertoriul culturii Noua⁴. În jurul vetrei s-a găsit și un fragment de topor-ciocan din piatră (fig.7/4).

Nivelul de locuire aparținînd perioadei tîrzii a epocii bronzului este bogat reprezentat, în special prin produse ceramice, resturi faunistice și obiecte de os.

În ansamblul ei, ceramica cuprinde cîteva categorii bine distincte. Din punct de vedere al tehnicii de prelucrare procentajul cel mai ridicat îl atinge ceramica din pastă grosieră, cu ingrediente în compoziție, de culoare brun-gălbuie și gălbuie. Alături de aceasta se înfîlînește ceramica brună sau brun-cenușie. Ultima categorie o constituie ceramica fină, din pastă neagră sau cenușie adeseori lustruită, mai ales pe suprafața exterioară.

Deși fragmentară în totalitatea ei și neîntregibilă, cu o singură excepție deja semnalată, ceramica reflectă principalele forme caracteristice repertoriului culturii Noua. În cadrul ei predomină vasele cu gura ușor evazată, corpul alungit și puțin bombat, prevăzute cu unul sau chiar două brîie în relief, simple, uneori alveolate, pe care se găsesc proeminente plate, dispuse simetric (fig.2/1,9-10; 3/2), aparținînd tipologic așa-numitelor "vase în formă de sac". Rareori, vasele au sub margine un șir de găuri executate din interior spre exterior (fig.3/4,6), întocmai ca cele descoperite la Gîrbovăț⁵ și Andrieșeni⁶. Destul de frecvente sînt vasele cu corpul alungit și ușor bombat, prevăzute cu două torți tubulare (fig.3/3,5; 4/1,3), înrudite tipologic, după unii cercetători, cu grupa vaselor în formă de sac, deși întrucîtva deosebite de acestea⁷.

Un alt tip de vas este ceașca de formă globulară sau aproximativ bitroneonică, prevăzută cu două torți supraînălțate, avînd mai multe variante: cu torți în bandă, mai mult sau mai puțin supraînălțate (fig.4/3-4); cu buton simplu, aproape cilindric (fig.4/5) sau discoidal, cu suprafață convexă (fig.4/8); cu torți prevăzute cu creastă (fig.4/6-7). Un mic fragment din pastă neagră, prevăzut cu apucătoare plată, perforată vertical (fig.2/8), pare să provină de la o strachină, a cărei formă nu poate fi însă nici măcar sugerată.

În ornamentarea ceramicii culturii Noua de la Răteșu Cuzei rolul esențial îl deține canelura, care apare îndeosebi pe cești, dispusă fie orizontal pe gîtul acestora (fig.5/2,4,8), fie vertical pe diametrul sau pe partea lor inferioară (fig.5/1,6-7). Uneori gîtul ceștilor este prevăzut cu două sau trei linii canelate, dispuse orizontal, lăsînd între ele un spațiu mai larg (fig.5/3,9). Alteori de sub brîul de linii orizontale pornesc linii verticale canelate, paralele (fig.5/2-3,9). Cîteodată pe gîtul ceștilor apare o linie orizontală trasată prin incizii executate cu unghia, destul de neglijent (fig.5/5). Brîul în relief, simplu sau alveolat, completează decorul ceramicii, în general sărăcăcios.

În categoria produselor de lut ar fi de semnalat prezența unui obiect de formă discoidală, cu suprafețele ușor convexe, lustruite (fig.7/1), a cărui întrebuințare este greu de intuit.

Apoi, considerăm necesar a sublinia prezența unui fragment de fibulă de bronz, descoperit în cuprinsul locuinței (fig.7/3). El reconstituie una din variantele timpurii ale fibulei în formă de arcuș de vioară

(Peschiera) cunoscute la noi, asemănătoare cu exemplarele descoperite în punctul Boccatura del Mincio din localitatea Peschiera de pe malul lacului Garda din sud-vestul Venetiei⁸.

Pentru locuirea din perioada bronzului târziu este frapantă însă bogăția materialului faunistic. Analiza acestuia indică predominarea animalelor domestice, în special a cornutelor mari și a ovicaprinelor, față de cele sălbatice⁹, ceea ce subliniază rolul important al păstoritului în economia așezării din epoca bronzului.

În strînsă legătură cu materialul faunistic stau numeroase fragmente osoase care reprezintă fie diferite unelte de os, fie resturi rezultate din prelucrarea osului și cornului. Ca piese anatomice, în procesul de prelucrare a obiectelor de os se pare că erau folosite de predilecție metatarsele, urmate de cubitusuri, coaste și scapule.

Prin frecvența lor, un loc important în ansamblul uneltelor de os îl dețin împungătoarele de diverse dimensiuni, confecționate din cubitusuri (fig. 8/6-7, 9-12, 14, 17, 19, 21). La acestea pot fi adăugate câteva dălțițe sau spatule (fig. 8/3, 16, 20; 9/9-10, 12). Pe lângă unelte de os se află și câteva scapule avînd marginea cavității glenoide crestată (fig. 8/1-3), obiecte caracteristice culturii Noua, dar a căror întrebuințare continuă să rămîna necunoscută. Se întîlnesc, de asemenea, coaste cu creștături la un capăt, folosite, probabil, în unele meșteșuguri casnice (fig. 8/13). În practicarea anumitor meșteșuguri se foloseau, uneori, și astragale după cum o dovedește un exemplar șlefuit pe două suprafețe (fig. 9/5).

În afară de unelte propriu-zise se întîlnesc multe oase, mai ales metatarse prevăzute cu perforații conice longitudinale la un capăt, sugerînd posibilitatea folosirii lor ca mînere pentru diferite unelte (fig. 9/2-4), sau retezate fin la celălalt (fig. 9/3, 11). Unele oase, printre care și o falangă, sînt perforate transversal (fig. 9/7-8).

Tot aici trebuie menționată o piesă de formă discoidală, cu una din suprafețe convexă și perforată la mijloc, decupată dintr-un colț de mistreț (fig. 7/2).

Alături de os, cornul își găsește și el diferite întrebuințări, așa cum atestă câteva fragmente din corn de cerb retezate la ambele capete și un împungător (fig. 8/5; 9/6).

Mult mai modest reprezentată, locuirea hallstattiană marcată prin ceramică, în exclusivitate fragmentară, comportă două niveluri, determinate doar pe baze tipologice. Celui mai vechi nivel îi corespund fragmente lucrate din pastă galbui-cărămizie în interior și suprafața exterioră neagră lucioasă, trăsătură tehnică specifică Hallstattului timpuriu din spațiul carpato-dunărean, provenind de la vase mari, de formă bitronconică, cu gura larg deschisă, ornamentate cu caneluri orizontale paralele (fig. 6/1-2, 5, 11). Un fragment lucrat din pastă fină, de culoare galbuie pe ambele suprafețe, provine de la un vas de mici dimensiuni (fig. 6/10), în timp ce o toartă fragmentară, prevăzută cu caneluri oblice, semnalează prezența cînilor din pastă fină, de culoare neagră (fig. 6/9). Alte două fragmente din pastă brun-cenușie reproduc tipul de strachină cu corpul scund și buza arcuită (fig. 6/4, 7).

Nivelul următor cuprinde vestigii ceramice cenușiu-gălbui, provenite de la vase mari bitronconice, prevăzute cu apucători late pe partea centrală (fig. 6/3, 12), specifice Hallstattului târziu. Tot acestei perioade i-ar putea fi atribuit un fragment din pastă cenușie cu luciu pe suprafața exterioară, reconstituind un vas de formă tronconică, prevăzut, imediat sub bază, cu brțu orizontal în relief, dedesubtul căruia se găsesc proeminențe-apucători (fig. 6/3).

Cît despre perioada Latène, ea este ilustrată prin ceramica fragmentară tradițională sau de tehnica superioară.

După trăsăturile ei principale - așezare de tip cenușar bazată pe păstorit, cu predominarea cornutelor, frecvența relativ mare a vaselor în formă de sac, ca și prezența oștilor prevăzute cu creste sau butani, existența omoplatului crestă pe margine și a numeroase obiecte de os și corn - locuirea din perioada bronzului târziu de la Rateșu Cuzei se înscrie în grupa descoperirilor de la Larga Jijia¹⁰, Andrieșeni¹¹, Valea Lupului¹², Cavadinesti¹³, Trușești (Tuguieta)¹⁴, Gârbovăț (Zahareasca)¹⁵ etc., ce aparțin orizontului cultural Noua, generalizat între sec. XIV-XII f.e.n.¹⁶ nu numai în Moldova, ci și pe cea mai mare parte a teritoriului României.

Intervalului de timp cuprins între sec. XIV-XII f.e.n. îi este proprie și apariția fibulei Peschiera la noi, care, sub tipuri diferite, va pătrunde în Hallstattul timpuriu, constituind un prețios indice cronologic pentru datarea unor complexe arheologice. Exemplarul de la Rateșu Cuzei reprezintă o variantă a tipului celui mai timpuriu de fibulă în formă de arcuș de vioară. El este asemănător cu exemplarele descoperite la Peschiera¹⁷.

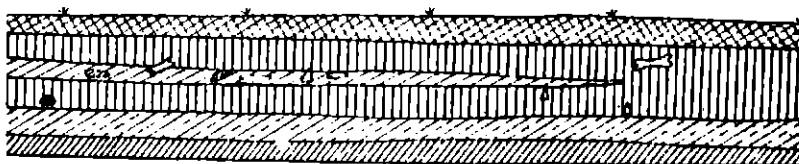
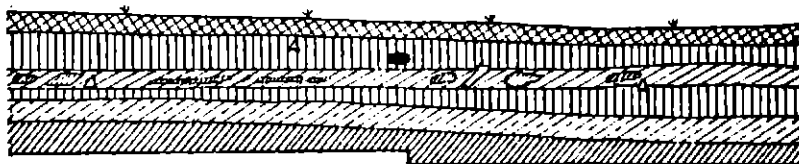
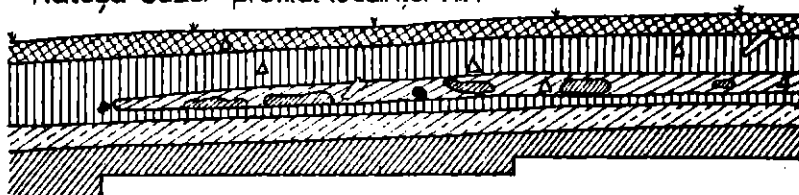
După sistemul cronologic stabilit de H. Müller-Karpe pentru Europa centrală, descoperirile de la Thapsos din Silezia și de la Boccatura del Mincio din Veneția, din care fac parte și fibule Peschiera timpurii, sînt atribuite ultimelor două perioade ale epocii bronzului (BzC și BzD) a căror evoluție durează din sec. al XIV-lea pînă la sfîrșitul sec. al XIII-lea f.e.n.¹⁸. La noi, acest interval de timp coincide cu perioadele de formare și de definitivare a culturii Noua.

Încadrarea fibulei de la Rateșu Cuzei în această perioadă este în deplină concordanță și cu caracteristicile materialului ceramic descoperit, ceea ce atrage după sine datarea în linii generale a așezării din bronzul târziu între sec. XIV-XII f.e.n.

Locuirea halstattiană timpurie, deși exprimată unilateral, doar prin intermediul ceramicii, poate fi totuși lesne încadrată cultural. După tehnica de lucru, ceramica de la Rateșu Cuzei ilustrează un aspect caracteristic culturii Mediaș.

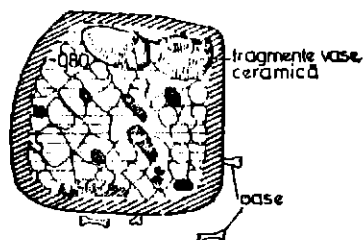
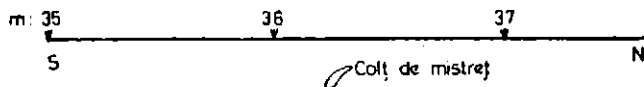
Documentată în Moldova doar prin cîteva descoperiri adeseori izolate, în schimb cunoscută foarte bine prin descoperirile din Transilvania, de la Mediaș¹⁹, Reci, Cernatu, Porumbenii Mari²⁰, ceramica canelată, de culoare roșie în interior și neagră lucioasă pe suprafața exterioară, corespunde fazei B din evoluția Hallstattului timpuriu, încadrată cronologic în sec. X-IX f.e.n.

Rateșu Cuzei - profilul locuinței nr.1

LEGENDĂ

Sol vegetal actual	Sol galben steril
... brun cenușos (strat cultura Noua)	Resturi de podină calcinată
-- cenușos cu arsură	Fragmente ceramice
-- brun-gălbui cu resturi sporadice Noua	Pietre
	Oase

Gardină din lut
Podină din lut
Pietre
Cărbune

Fig.1.- Profilul locuinței și planul vetrei.

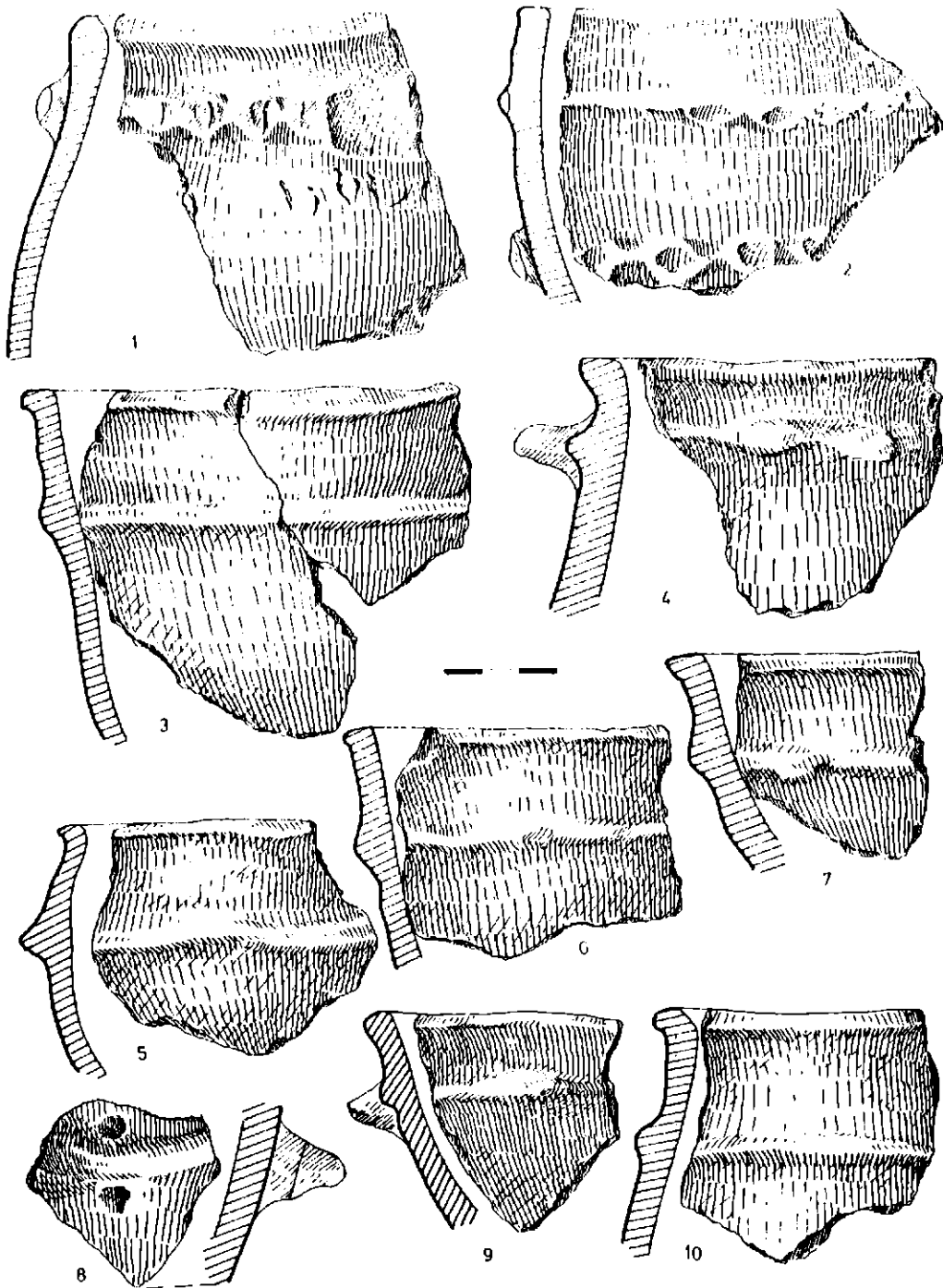

Fig.2.- Ceramică specifică culturii Noua,

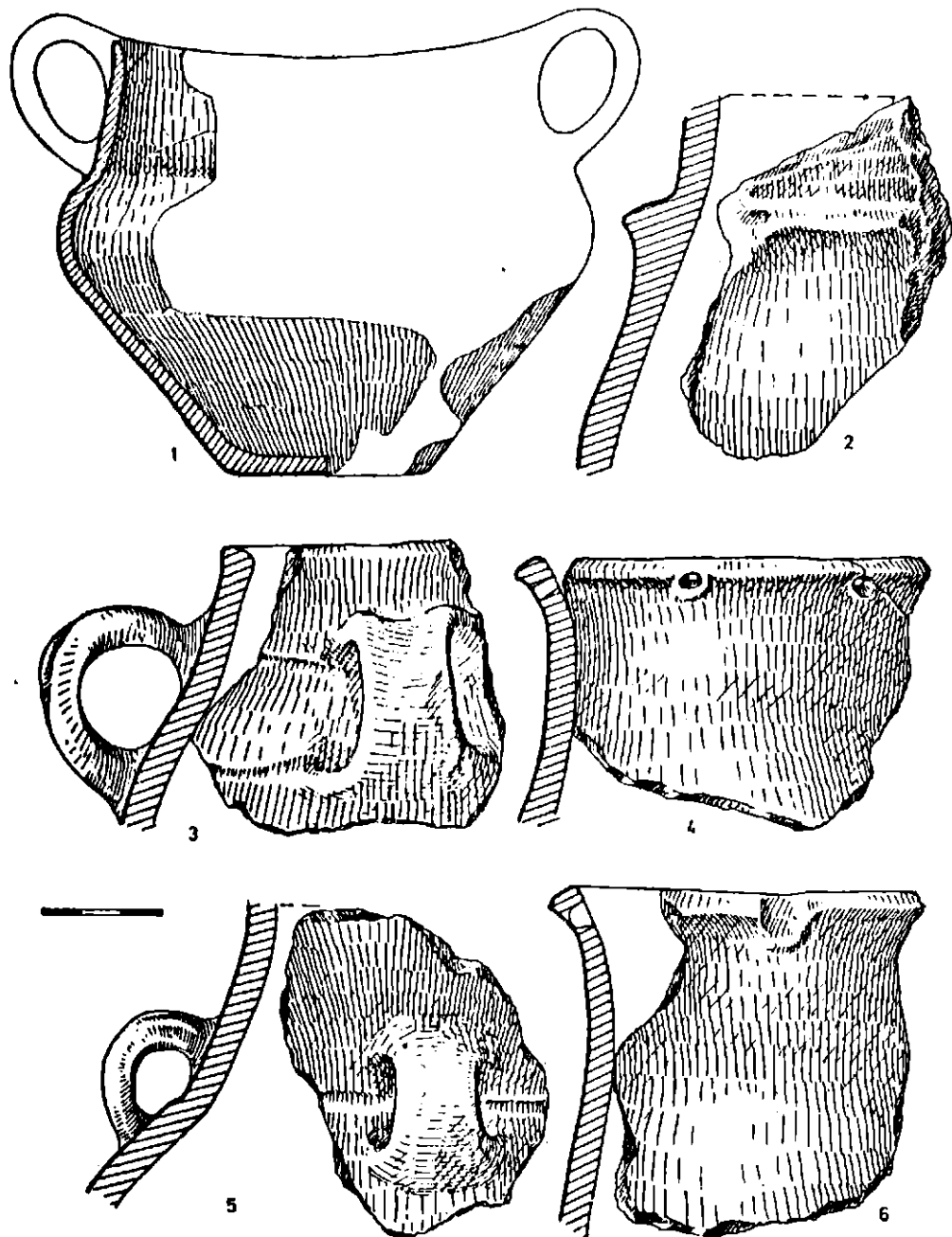

Fig.3.- Ceramica Noua,

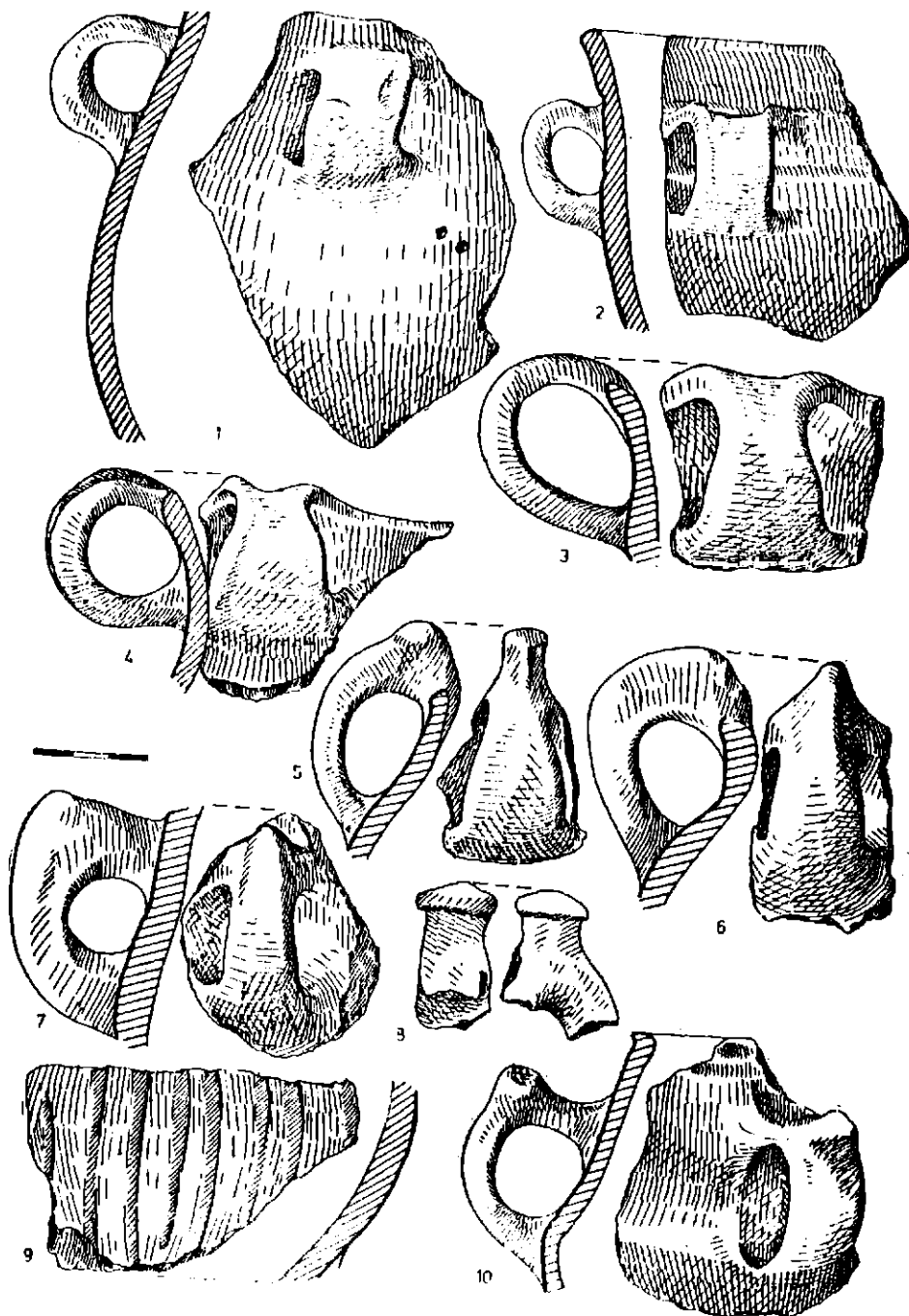

Fig.4.- Ceramica Noua.

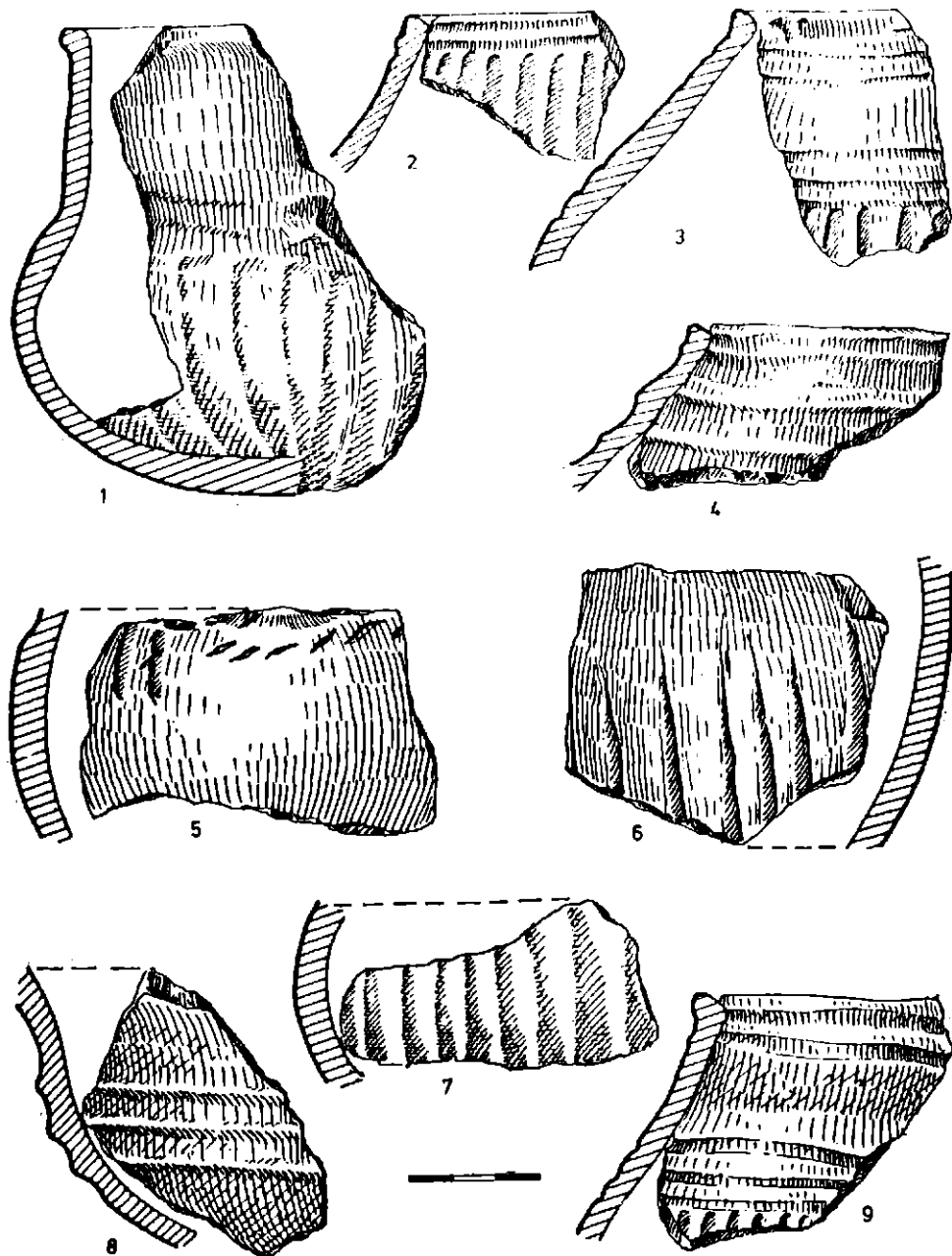

Fig.5.- Ceramica Noua ornamentată.

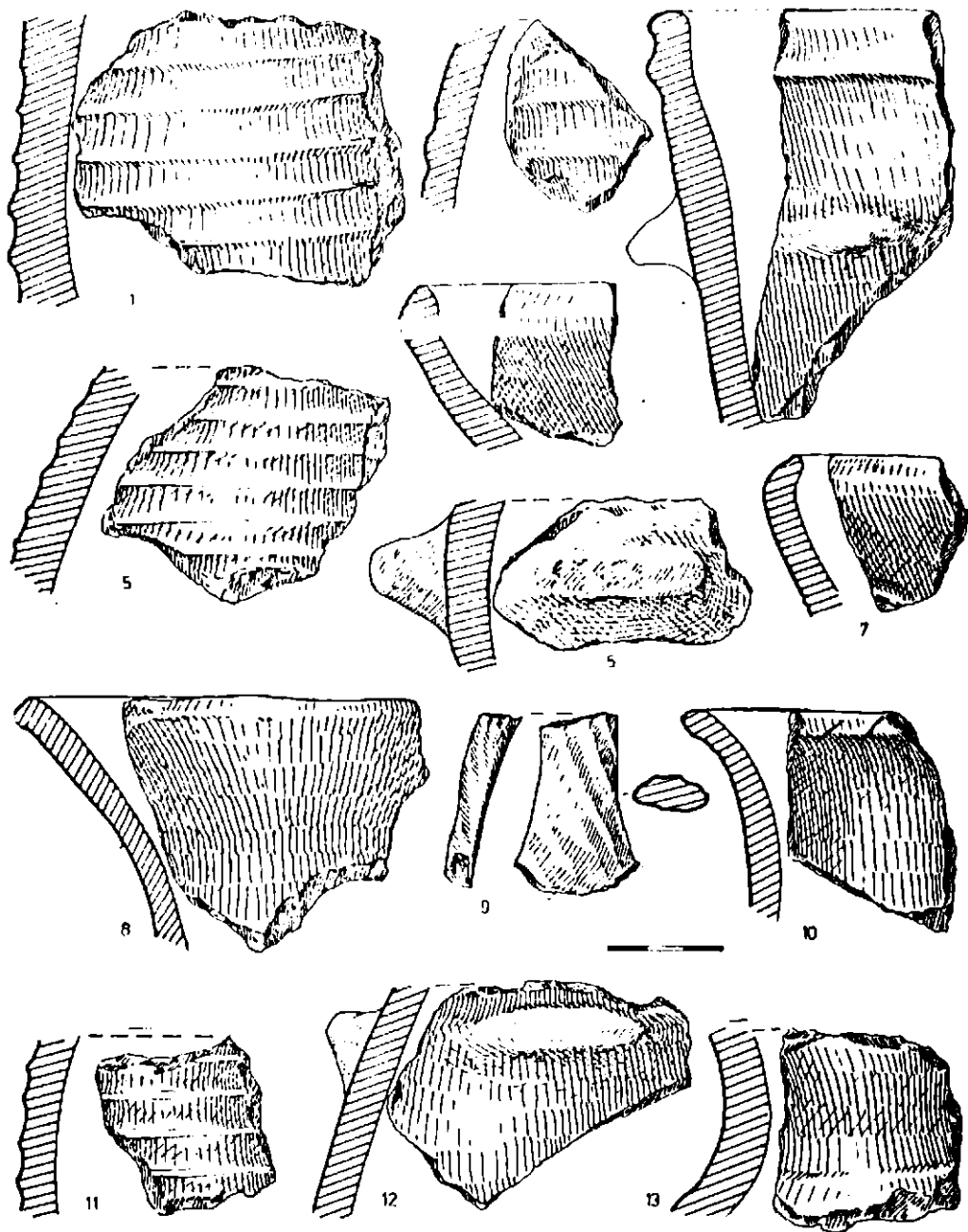

Fig.6.- Ceramică hallstattiană: 1-2, 4-5,7,8-11,13
Hallstatt timpuriu; 3,6,12 - Hallstatt târziu.

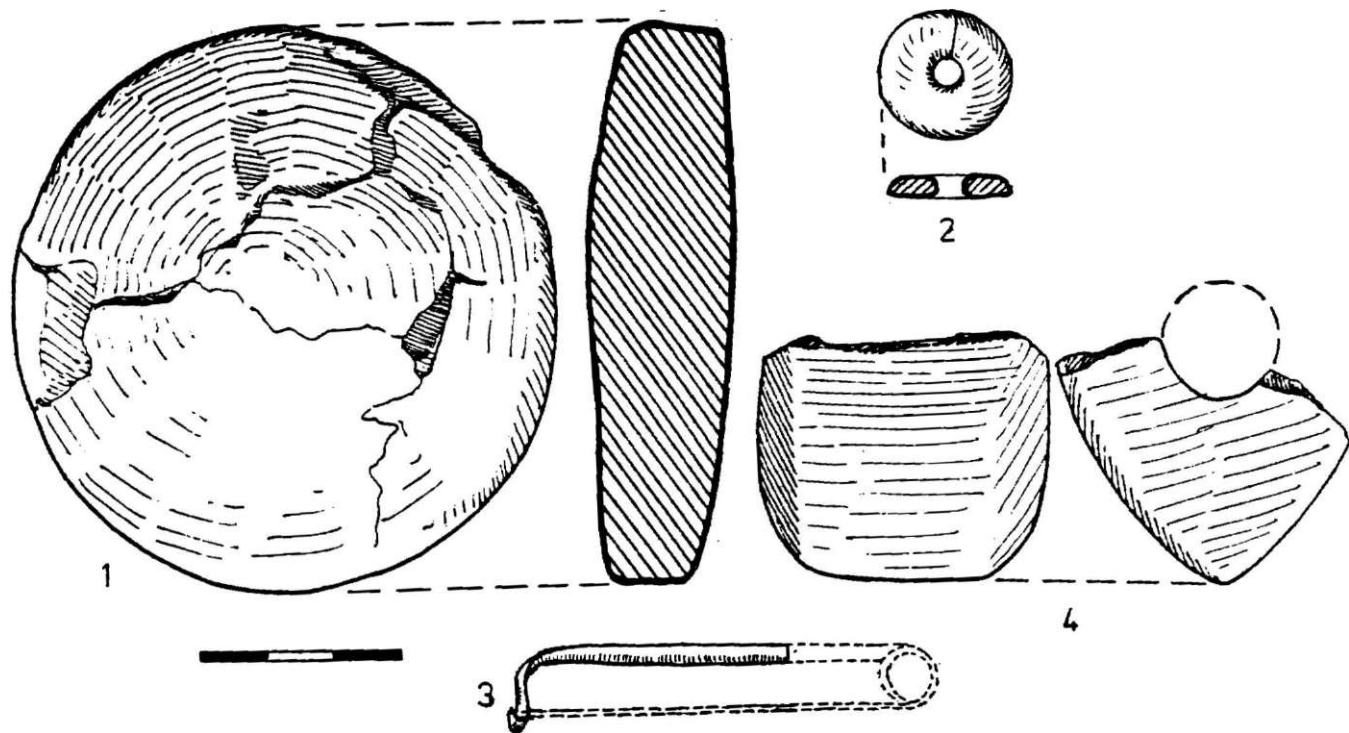

Fig.7.- Diferite obiecte: 1 disc de lut; 2 obiect de os; 3 fibulă de bronz de tip Peschiera (reconstituire); 4 fragment de topor-ciocan de piatră.

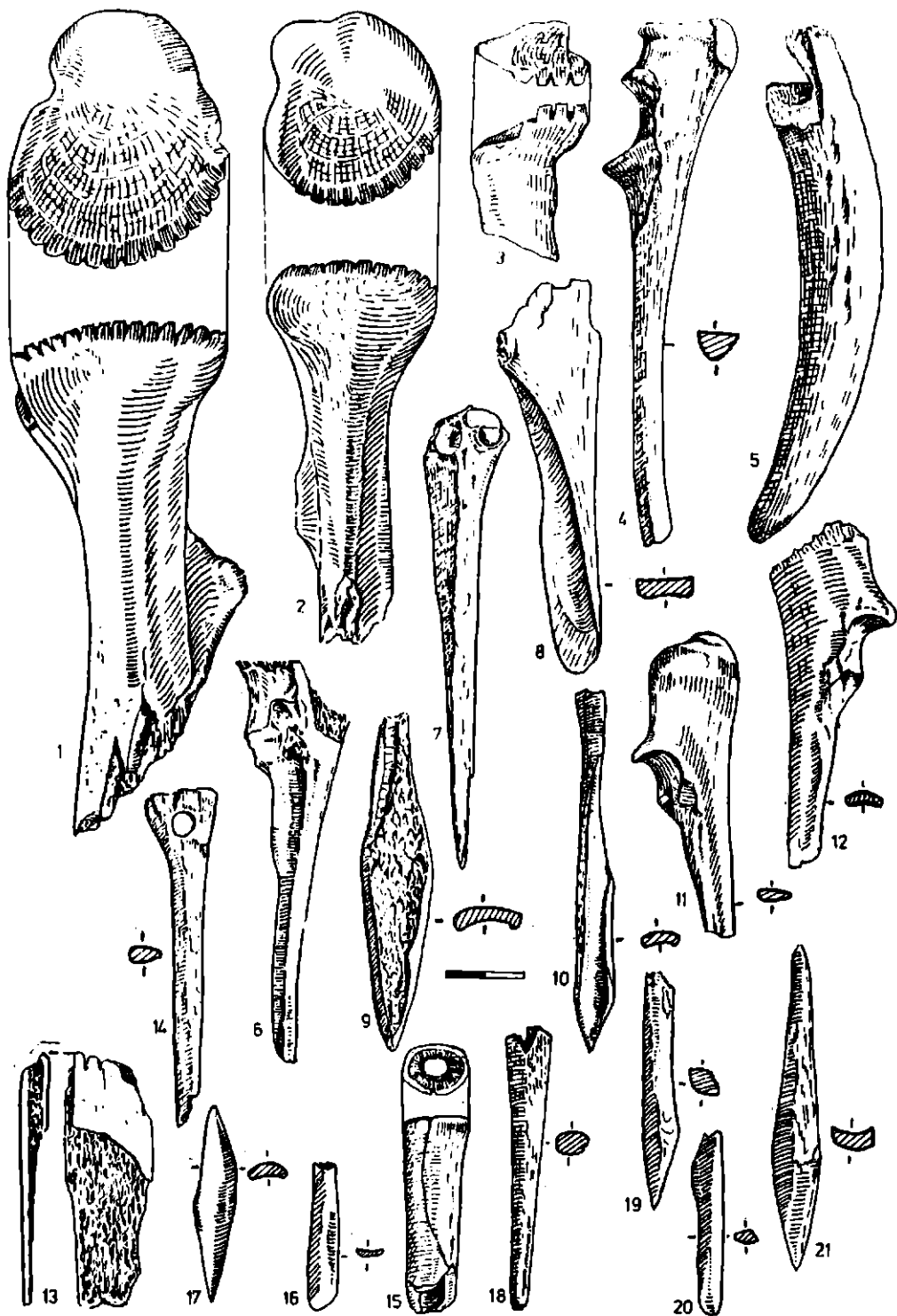

Fig.8.- Unelte și obiecte de os.

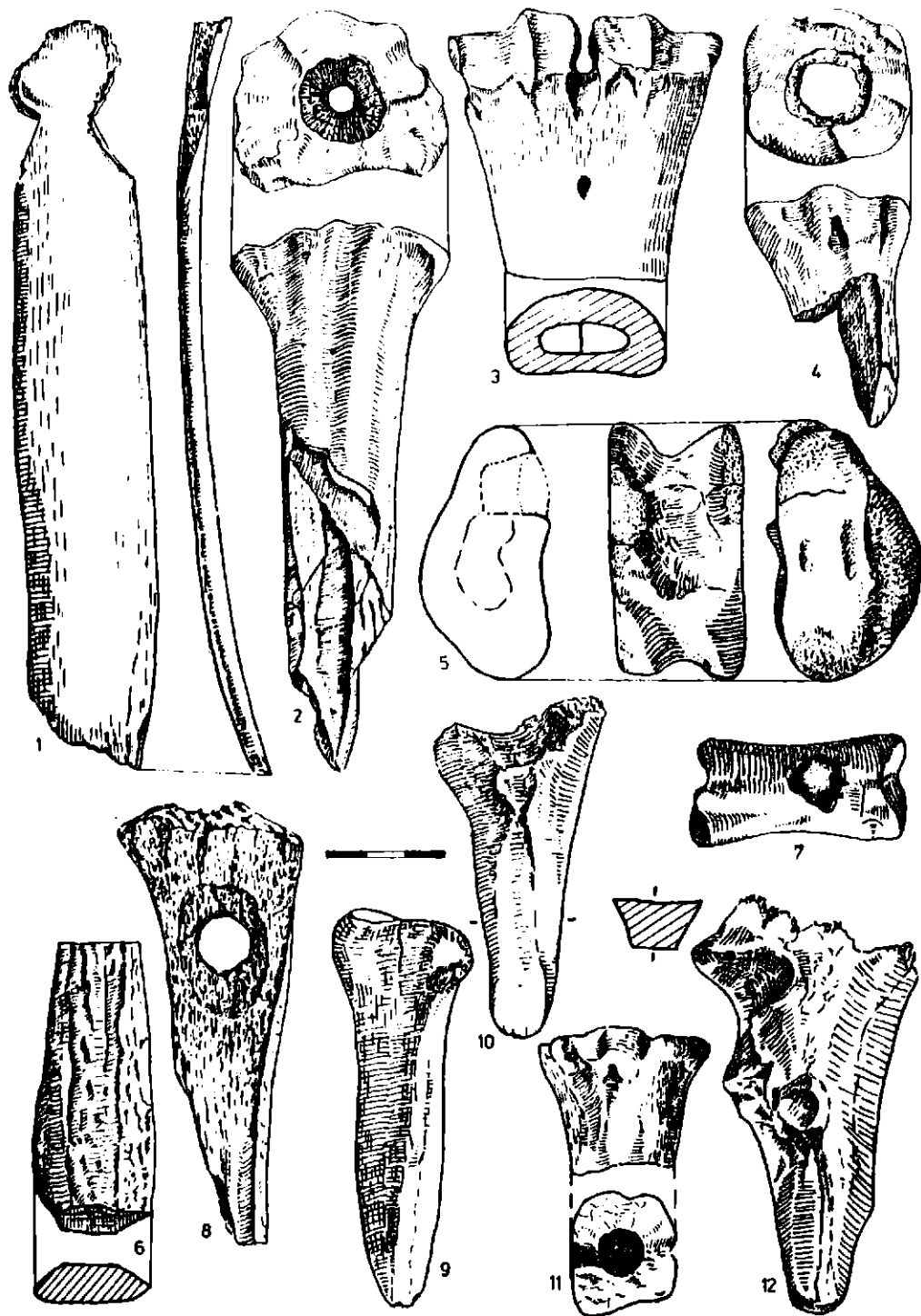

Fig.9.- Unelte, obiecte și resturi de os și corn
cu urme de prelucrare .

Ceramica hallstattiană târzie identificată la Rateșu Cuzei se înscrie în aspectul specific ultimei faze, Ha D, cunoscut atât de bine în Moldova ca și în celelalte regiuni ale României.

NOTE

- 1 Cercetările arheologice de suprafață de la Rateșu Cuzei se datoresc lui Ghenuță Coman și Ionel Baumann de la Muzeul din Vaslui.
- 2 ADRIAN C. FLORESCU, Contribuții la cunoașterea culturii Noua, în *Arheologia Moldovei*, II-III, 1964, p.149, fig.2/5.
- 3 Ibidem, p.156, fig.8/6.
- 4 Ibidem, p.152 și fig.2/3; 3/1; 4/5; 14/4,5.
- 5 Ibidem, p.152 și fig.5/3,10.
- 6 Ibidem, fig.5/6.
- 7 Ibidem, p.152.
- 8 JAN FILIP, *Enzyklopädisches Handbuch zur Ur- und Frühgeschichte Europas*, 2, (L-Z), Praga, 1969, p.1016.
- 9 Vezi în prezentul volum VALERIA EDITH IONESCU-RUSU, MARLA BRAILEANU, Studiul resturilor faunistice descoperite în așezarea de la Rateșu Cuzei, aparținând culturii Noua (epoca bronzului).
- 10 ALEXANDRINA ALEXANDRESCU, Șantierul Valea Jijiei. Sondajele de la Larga Jijia, com.Movileni, raionul Iași, în *SCIV*, III, 1952, p. 52 și urm.
- 11 ADRIAN C.FLORESCU, Săpăturile de salvare de la Andrieșeni, în *Materiale*, VI, 1960, p.121 și urm.
- 12 M.DINU, Cercetări arheologice la Valea Lupului, în *SCIV*, V, 1-2, 1954, p.20; idem, Cercetările arheologice de la Valea Lupului, în *SCIV*, VI, 3-4, 1955, p.703 și urm.; idem, Șantierul arheologic Valea Lupului, în *Materiale*, III, 1957, p.169 și urm.
- 13 I.T.DRAGOMIR, Săpăturile arheologice de la Cavadinești, în *Materiale*, VI, 1960, p.454 și urm.; idem, Săpăturile arheologice de la Cavadinești, în *Materiale*, VII, 1961, p.151 și urm.
- 14 M.PETRESCU-DÎMBOVIȚA, Șantierul Valea Jijiei (Săpăturile de la Trușești), în *SCIV*, III, 1952, p.75 și urm.; ibidem, în *SCIV*, IV, 1-2, 1953, p.23 și urm.; ibidem, în *SCIV*, 3-4, 1953, p.456 și urm.
- 15 ADRIAN C.FLORESCU, ȘT.RUGINA, D.VICOVEANU, Așezarea din epoca bronzului târziu de la Gârbovăț, în *Danubius*, I, Galați, 1967, p.75-87.
- 16 În legătură cu cronologia și etapele de evoluție ale culturii Noua, vezi *Istoria României*, I, 1960, p.132; ADRIAN C.FLORESCU, în *Arh-Mold*, II-III, 1964, p.185 și urm.; *Dicționar de istorie veche a României*, București, 1974, p.431.
- 17 H.MÜLLER-KARPE, *Beiträge zur Chronologie der Urnenfelderzeit nördlich und südlich der Alpen*, Berlin, 1959, fig.21/7.
- 18 Ibidem, fig.64.

- 19 EUGENIA ZAHARIA, Remarques sur le Hallstatt ancien de Transylvanie. Travaux et trouvailles de Mediaş 1958, în "Dacia", N.S., IX, 1965, p.83-104.
- 20 Z.SZÉKELY, Așezări din prima vîrstă a fierului în sud-estul Transilvaniei, Braşov, 1966, p.17-28 și 29-35.

LES RECHERCHES ARCHÉOLOGIQUES DE RATEȘU CUZEI, DÉP. DE VASLUI

Résumé

Pendant l'automne de l'année 1977 le Musée d'Histoire de la République Socialiste de Roumanie a effectué un sondage préliminaire au point "La Chiuă", situé du côté nord-ouest du village Rateșu Cuzei (com. de Rebricea, dép.de Vaslui), où à la suite des recherches de surface, avaient été identifiés des vestiges archéologiques des différentes périodes.

Les recherches effectuées ont fourni l'occasion de déterminer la consistance de la couche archéologique, la succession des niveaux d'habitat et des principaux aspects culturels.

La stratigraphie de l'établissement présente la suivante succession: le sol végétal actuel, épais de 0,20 m, où on peut trouver des tessons céramiques du premier et du second âge du fer, tessons dispersés par le labourage, suivi par une couche de terre brun-cendrée, épaisse de 0,60-0,70 m, représentant le niveau d'habitat de la période du bronze récent; sous celle-ci on trouve la couche brun-jaunâtre succédée par le sol jaune, stérile (fig.1).

Au niveau d'habitat de l'âge du bronze lui correspond aussi une habitation du type "cendrier". A l'intérieur de celle-ci on a identifié unâtre, marqué par une tablette en terre, sur laquelle se trouvaient des restes ostéologiques et des produits céramiques spécifiques pour la culture Noua (fig.3/1).

Le niveau d'habitat appartenant à la période récente de l'âge du bronze est richement représenté, spécialement par des produits céramiques, des restes fauniques et des objets en os.

Quoique exclusivement fragmentaire, on peut quand-même affirmer que la céramique refléchit les principales formes caractéristiques pour le répertoire de la culture Noua, des vases au bord légèrement évasé, au corps allongé et légèrement bombé et au décor représenté par une bande en relief et aux proéminences plates, appartenant du point de vue typologique aux ainsi-nommés "vases en forme de sac" (fig.2/1, 9-10; 3/2) des tasses aux anses en bande (fig.4/3-4) aux boutons (fig.4/5.8) ou à la crête (fig.4/6-7).

Parmi les vestiges de l'âge du bronze on doit rappeler aussi un fragment de fibule en bronze (fig.7/3) qui reconstitue une des variantes anciennes de la fibule en forme d'archet de violon (Peschiera).

Mais c'est bien frappante, pour l'habitat de la période du bronze récent, la richesse du matériel faunique, dont l'analyse indique la prédominance des animaux domestiques, spécialement des bêtes à cornes par rapport aux bêtes sauvages (note no.9).

En étroite relation avec le matériel faunique peuvent être mis les nombreux fragments osseux qui représentent soit les différents outils en os, soit les restes qui ont résulté du façonnage de l'os.

Par leur fréquence, une place importante dans l'ensemble des outils en os, est détenue par les perçoirs (fig.8/6-7,9-10,14,17,19,21), et par les petits ciseaux ou les spatules (fig.8/3,16,20; 9/9-10, 12). Parmi les outils il-y-a quelques "scapulae" prévues avec des entailles au bord de la cavité glénoïde (fig.8/1-3). Hors les outils proprement-dits on trouve aussi de nombreux os et fragments de cornes de cerf ayant des traces évidentes de façonnage.

L'habitat hallstattien, marqué par des fragments céramiques, comporte deux niveaux, déterminés seulement par des moyens purement typologiques. Au plus ancien niveau lui correspond des tessons faits en pâte jaunâtre - brique à l'intérieur et noir brillant à l'extérieur qui proviennent spécialement de ces vases bitronconiques, ornements de cannelures horizontales parallèles (fig.6/1-2,5,11), spécifiques pour le Hallstatt ancien de l'espace carpatho-danubien.

Le niveau suivant comprend des vestiges céramiques en pâte gris-jaunâtre, provenant de vases grands, bitronconiques, prévus de boutons proéminents à empoigner situés au centre (fig.6/6,12) et qui sont caractéristiques pour le Hallstatt récent.

La période du Latène est illustrée par des fragments céramiques traditionnels ou réalisés dans une technique supérieure.

D'après ses caractéristiques principales, l'habitat de Rateşu Cuzei s'inscrit dans le groupe des découvertes de Larga Jijia, Andrieşeni, Valea Lupului, Cavadineşti, Truşeşti (Tuguieta), Gîrbovăţ (Zahareasca) etc., appartenant à l'horizon culturel Noua, généralisé, entre les XIVe-XIIe siècles av.n.è. (note no.16) non seulement en Moldavie, mais aussi sur la plus grande étendue du territoire de la Roumanie.

La période comprise entre les XIVe-XIIe siècles av.n.è. est caractérisée aussi par l'apparition chez nous de la fibule de type Peschiera. L'exemplaire de Rateşu Cuzei représente une variante du plus ancien type de fibule en forme d'archet de violon. Il ressemble aux exemplaires découverts à Peschiera et à Thapsos, attribués aux deux dernières périodes de l'âge du bronze (BzC et BzD), encadrées du point de vue chronologique, d'après le système établi par H.Müller-Karpe, entre les XIVe-XIIIe siècles av.n.è. (note no.18).

Conformément à la technique d'exécution, la céramique hallstattienne ancienne de Rateşu Cuzei appartient à la culture Mediaş, attribuée à la phase B du Hallstatt ancien et encadrée du point de vue chronologique aux Xe-IXe siècles av.n.è.

La céramique hallstattienne récente s'inscrit dans l'aspect spécifique pour la dernière phase du Hallstatt - phase D - connue aussi bien en Moldavie que dans les autres régions de la Roumanie.

LEGENDE DES FIGURES

- Fig.1.-** Profil de l'habitation et plan de l'âtre.
Fig.2.- Céramique spécifique pour la culture Noua.
Fig.3.- Céramique Noua.
Fig.4.- Céramique Noua.
Fig.5.- Céramique Noua ornementée.
Fig.6.- Céramique hallstattienne: 1-2, 4-5,7,8-11,13 - Hallstatt ancien; 3,6,12 - Hallstatt récent.
Fig.7.- Différents objets: 1 - disque en terre cuite 2 - objet en os; 3 - fibule en bronze de type Peschiera (reconstitution); 4 - fragment d'une hache - marteau en pierre.
Fig.8.- Outils et objets en os.
Fig.9.- Outils, objets et restes en os et corne avec des traces de façonnage.